

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

postur@minjastofnun.is
www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Borgarstjórinn í Reykjavík
Dagur B. Eggertsson
Ráðhúsi Reykjavíkur
101 Reykjavík

Reykjavík, 4. október 2018
MÍ201810-0022/7.01/ A.S.

Efni: Víkurgarður - Gamli kirkjugarðurinn við Aðalstræti - undirbúningur friðlýsingar

Minjastofnun Íslands hefur ákveðið að hefja undirbúning tillögu til mennta- og menningarmálaráðherra að friðlýsingu Víkurkirkjugarðs við Aðalstræti í Reykjavík (landnr. 100854). Samkvæmt 18. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 („minjalög“) má friðlýsa fornleifar sem hafa menningarsögulegt, vísindalegt eða listrænt gildi.

Lagt er til að friðlýsingin taki til svæðis innan lóðarmarka Víkurgarðs sem sýnd eru á lóðarupprætti nr. 1.140.4 (fylgiskjal 2). Nánar tiltekið eru mörk lóðarinnar dregin um eftirtalda hnitapunkta í Landupplýsingakerfi Reykjavíkurborgar :

211 : X 22756.2080 / Y 18158.4307   212 : X 22716.8542 / Y 18144.2854
213 : X 22720.6645 / Y 18136.0294   214 : X 22726.8662 / Y 18118.0701
217 : X 22764.6578 / Y 18131.1201   218 : X 22765.5577 / Y 18133.0175

Ekki er gert ráð 100 m friðhelgu svæði utan marka þessara eins og heimilt er samkvæmt 22. gr. minjalaga.

Umrætt svæði telst nú þegar til friðaðra fornminja sökum aldurs, sbr. 3. mgr. 3. gr., sbr. 1. mgr. 5. gr., sbr. 21. gr. minjalaga. Eins og tekið er fram í 2. mgr. 5. gr. minjalaga getur sérstök friðlýsing falið í sér kvöð sem þinglýst er á fasteign til að tryggja sem best varðveislu menningarminja.

Þar sem aldursfriðun Víkurgarðs hefur að mati Minjastofnunar ekki verið virt með fullnægjandi hætti þá telur stofnunin nauðsynlegt að efla vernd minjanna með friðlýsingu.

Lagt er til að friðlýsingin taki til leifa kirkju og kirkjugarðs og annarra minja innan lóðarmarka

Í samræmi við 18. og 19. gr. minjalaga leggur Minjastofnun Íslands meðfylgjandi drög að friðlýsingarskilmálum fyrir landeigendur, húseigendur, viðkomandi sveitarfélög og aðra sem hagsmuna eiga að gæta. Í skilmálunum kemur fram rökstuðningur Minjastofnunar Íslands með friðlýsingartillögunni.

Með vísan til 13. gr. stjórnáskilslulaga nr. 37/1993, er yður hér með gefinn kostur á að koma á framfæri formlegum og efnislegum athugasemdum við friðlýsingartillöguna og hjálögð drög að friðlýsingarskilmálum (fylgiskjal 1). Minjastofnun Íslands væntir svars yðar eigi síðar en 15. október n.k. Hafi athugasemdir ekki borist fyrir þann tíma lítur Minjastofnun Íslands svo á að þér hafið ekki athugasemdir fram að færa við tillögu að friðlýsingu minjanna.

Virðingarfyllst,
f. h. Minjastofnunar Íslands

Kristín Huld Sigurðardóttir,
forstöðumaður

Samrit:

Reykjavíkurborg, umhverfis- og skipulagssvið

Míla ehf

Veitur ehf

Slökkvilið Höfuðborgarsvæðisins

Kirkjugarðaráð

Dóms- og kirkjumálaráðuneyti

Skráðir eigendur húseigna á aðliggjandi lóðum:

Aðalstræti 9

Aðalstræti 16

Thorvaldsenstræti 4-6

Kirkjustræti 2

Kirkjustræti 4-10

Fylgiskjöl:

1. Drög að friðlýsingarskilmálum fyrir landnúmer 100854
2. Lóðaruppdráttur nr. 1.140.4

Friðlýsingarskilmálar / DRÖG

Minjastofnun
Íslands

Staður: Víkurkirkjugarður – Gamli kirkjugarðurinn við Aðalstræti

Sveitarfélag: 0000 Reykjavík

Landnúmer: 100854

Eigendur lóðar : Reykjavíkurborg

Fylgiskjöl sem eru hluti friðlýsingarskilmála:

Lóðaruppráttur þar sem er hið friðlýsta svæði er afmarkað með bleikri línu ásamt hnitaskrá.

Umfang friðlýsingar:

Friðlýsingin tekur til leifa kirkju og kirkjugarðs og annarra fornminja innan lóðarmarka Víkurgarðs. Ekki er gert ráð 100 m friðhelgu svæði umhverfis garðinn sbr. 22. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 („minjalög“).

Undanfari ákvörðunar um friðlýsingu:

Minjastofnun fundaði með skipulagsyfirvöldum og hagsmunaaðilum og var í öðrum samskiptum við þá í tengslum við aldursfriðaðar fornminjar í Víkurgarði. Að mati Minjastofnunar leiddu þau samskipti ekki til viðunandi aðgerða eða ráðstafana til að vernda mögulegar fornminjar í Víkurgarði. Því þykir rétt að auka vernd fornminja í Víkurgarði með sérstakri friðlýsingu á grundvelli minjalaga.

Frekari rökstuðningur friðlýsingar:

Undir hellulögðu yfirborði Víkurgarðs liggur saga 1200 ára búsetu í Reykjavík. Ætla má að kirkja hafi risið á þessum stað fljótlega eftir kristnitöku en fyrstu rituðu heimildir um kirkju á þessum stað er kirknatal Páls Jónssonar biskups frá um 1200. Grafreitir var gerður við kirkjuna og mun hann hafa verið notaður um 800 ára skeið. Nokkuð hefur verið á garðinn gengið vegna gatna, lagna og bygginga sem að honum liggja. Seinasta kirkjan sem í garðinum stóð var rifin árið 1799 og var þá sléttað yfir grunninn. Víkurgarður þjónaði sem kirkjugarður Reykvíkinga fram til ársins 1838 er kirkjugarðurinn við Suðurgötu (Hólavallagarður) var tekinn í notkun. Eftir það var lítið grafið í garðinum. Ætla má að jarðneskar leifar 30 kynslóða Reykvíkinga hvíli í garðinum. Árið 1883 fékk H.J.G. Schierbeck umráð yfir kirkjugarðinum með það í huga að gera þar aldingarð. Enn stendur eitt tré, silfurreynir, af þeim sem hann gróðursetti í garðinum sumarið 1884. Er hann elsta, lifandi innflutta garðplantan í landinu og minnismarki um upphaf ræktunarmenningar (Bragi Bergsson, Almenningsgarðar í Reykjavík: Minjasafn Reykjavíkur skýrsla nr. 165, 2014, bls. 89-93). Núverandi yfirbragð garðsins er fremur fábrotið og fátt í umhverfinu minnir á fyrri tíðar sögu þessa elsta kirkjustæðis og kirkjugarðs Reykjavíkur.

Á aðaluppdráttum THG arkitekta Icelandair Hótelis á lóðinni Thorvaldsensstræti 2-4-6 og Aðalstræti 11 sem samþykktir voru af byggingarfulltrúa Reykjavíkur þann 15. maí 2018 er á afstöðumynd sýnt björgunarsvæði með sérstyrktu undirlagi fyrir tæki slökkviliðs innan lóðarmarka Víkurgarðs. Gerð þess mun þýða verulegt jarðrask í hinum forna garði og takmarka möguleika á að gera helgi og sögu staðarins hátt undir höfði. Þá er á grunnmynd 1. hæðar (2. hluti) hótelsins sýndur annar af tveimur aðalinngöngum í anddyri fyrir miðjum austurenda garðsins. Þetta þýðir að önnur megin aðkomuleið hótelgesta mun liggja um garðinn þar sem vesturúttveggur hótelsins liggur fast að lóðamörkum Víkurgarðs. Minjastofnun höfðu áður verið kynntar teikningar af 1. hæð hótelsins þar sem umræddur inngangur var ekki sýndur. Ekki var leitað álits Minjastofnunar á ofangreindum breytingum sem með beinum hætti varða yfirbragð, ásýnd og framtíðarmótun eins merkasta sögustaðar í borginni með aldursfriðuðum minjum. Framkvæmdaaðili fékk auk þess leyfi Reykjavíkurborgar til að nýta stóran hluta kirkjugarðsins sem athafnasvæði meðan á byggingafrankvæmdum stendur án heimildar Minjastofnunar Íslands.

Með tillögu sinni að friðlýsingu Víkurgarðsins vill Minjastofnun vernda og afstýra frekari spjöllum á merkjum menningarminjum og legstöðum innan garðsins og tryggja að framtíðarnýting hans og yfirbragð endurspegli helgi staðarins og gildi hans fyrir sögu Reykjavíkur. Þetta þýðir m.a. að sú kvöð er hér lögð á að engar framkvæmdir eða skipulagsaðgerðir má í ráðast á hinni friðlýstu eign nema í samráði við Minjastofnun og að fengnu sannanlegu samþykki stofnunarinnar.

Lagarök

Um lagarök fyrir friðlýsingu vísast til minjalaga en þar kemur m.a. fram að:

Friðlýsing fornleifa, húsa og mannvirkja getur falið í sér kvöð sem þinglýst er á fasteign og hefur þann tilgang að tryggja sem best varðveislu menningarminja. (5. gr.)

Ráðherra ákveður friðlýsingu eða afnám friðlýsingar að fenginni tillögu Minjastofnunar Íslands. (18. gr.)

Minjastofnun Íslands skal láta þinglýsa friðlýsingu sem kvöð á eign þeirri sem í hlut á. (19. gr.)

Fornleifum jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands. (21. gr.)

Fornleifum sem eru friðlýstar skal fylgja 100 metra friðhelgað svæði út frá ystu sýnilegu mörkum þeirra og umhverfis nema kveðið sé á um annað. Hvers konar röskun, byggingafrankvæmdir eða aðrar framkvæmdir á friðhelguðu svæði umhverfis friðlýstar fornleifar eru óheimilar án leyfis Minjastofnunar Íslands. (22. gr.)

Minjastofnun Íslands skal sjá til þess að friðlýstar fornleifar eða minjastaðir séu auðkennd með sérstökum merkjum. (22. gr.)

Hver sá sem verður var við að fornleifar liggja undir skemmdum skal gera Minjastofnun Íslands viðvart án tafar. (23. gr.)

Ef fyrirsjáanlegt er að minjastaður spillist vegna breyttrar landnotkunar eða framkvæmda skal framkvæmdaraðili eða viðkomandi sveitarfélag gera Minjastofnun Íslands viðvart með sannanlegum hætti með minnst fjögurra vikna fyrirvara áður en áætlaðar framkvæmdir hefjast og lýsa þeim breytingum er af framkvæmd mun leiða. Óheimilt er að veita leyfi til framkvæmda fyrr en ákvörðun Minjastofnunar Íslands liggur fyrir. (23. gr.)

Kvöð

Samkvæmt 5. og 18. gr. minjalaga mun friðlýsingarskilmálum þessum þinglýst sem kvöð á hina friðlýstu eign. Þetta þýðir m.a. að engar framkvæmdir eða skipulagsaðgerðir, hverju nafni sem nefnast, má í ráðast á hinni friðlýstu eign, þ.m.t. með yfirborðspunga, greftri eða öðru jarðraski, nema í samráði við Minjastofnun og sannanlega að fengnu samþykki stofnunarinnar.

Reykjavík, þann xx október 2018

Kristín Huld Sigurðardóttir, forstöðumaður

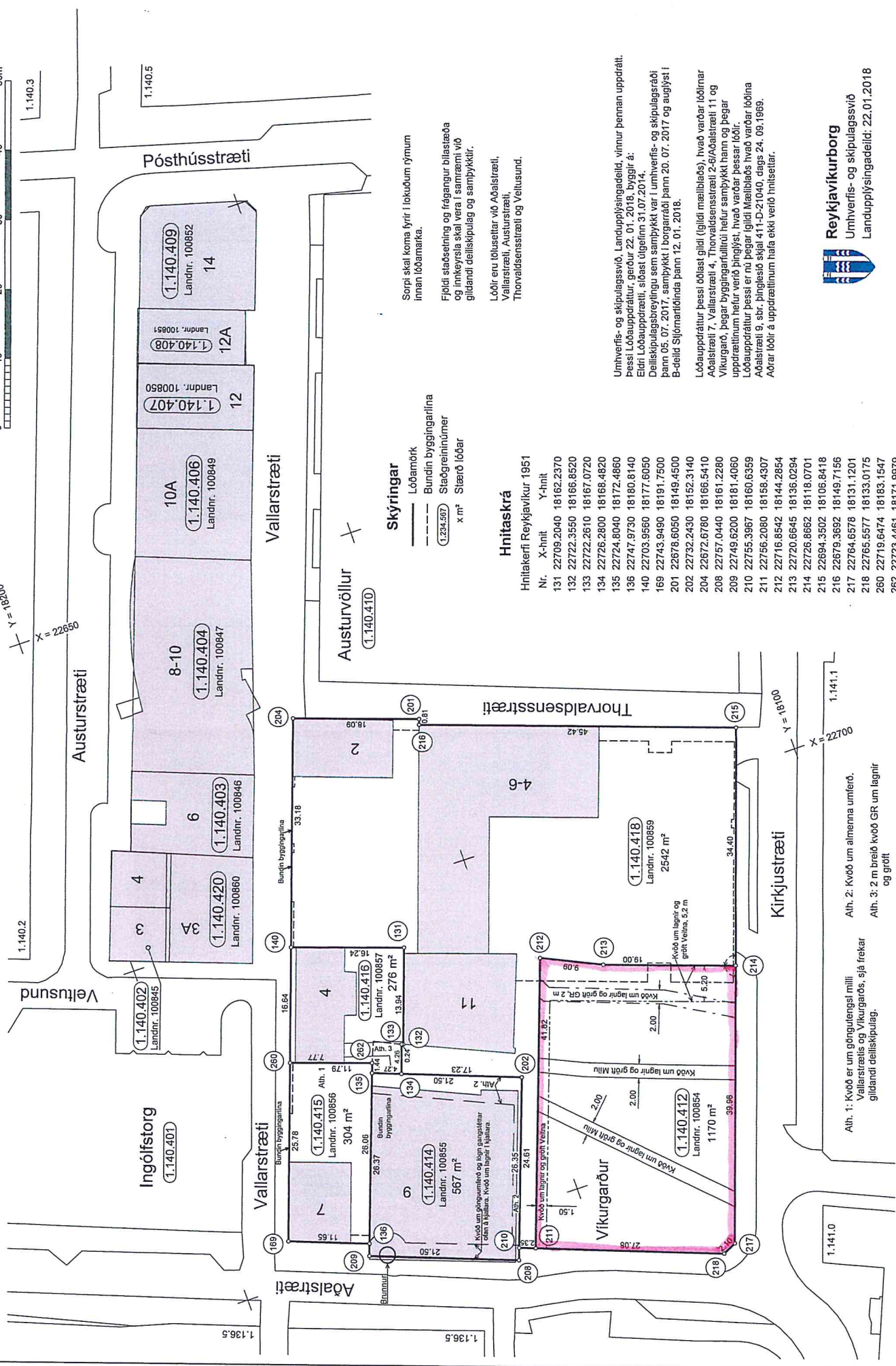
Fylgiskjal 2

Lóðauppdráttur 1.140.4

Mælikvarði 1:500 (A3)

X = 22650

Sorpi skal koma fyrir lokuðum ýmum innan lóðarmarka.

Fliðli staðseining og frágangur bílastæða og innkeyrsla skal vera í samræmi við gildandi deiliskipulag og samþykktir.

Lóðir eru tölusettar við Aðalstræti, Vallarstræti, Austurstræti, Thorvaldsenstræti og Veltusund.

Skýringar

- Lóðarmörk
- Bundin byggingarlína
- (1.234.567) Staðgreinirúmer x m² Stærð lóðar

Hnitaskrá

Hnitakerfi Reykjavíkur 1951

Nr.	X-hnit	Y-hnit
131	22709.2040	18162.2370
132	22722.3550	18166.8520
133	22722.2610	18167.0720
134	22726.2800	18168.4820
135	22724.8040	18172.4860
136	22747.9730	18180.8140
140	22703.9560	18177.6050
169	22743.9490	18191.7500
201	22878.6050	18149.4500
202	22732.2430	18152.3140
204	22672.6780	18166.5410
208	22757.0440	18161.2280
209	22749.6200	18181.4060
210	22755.3967	18160.6359
211	22756.2080	18158.4307
212	22716.8542	18144.2854
213	22720.6645	18136.0294
214	22726.8662	18118.0701
215	22694.3502	18106.8418
216	22879.3692	18149.7156
217	22764.6578	18131.1201
218	22765.5577	18133.0175
260	22719.6474	18183.1547
262	22723.4461	18171.9979

Umhverfis- og skipulagssvið, Landuppbyggðaleið, vinnur þennan uppdrátt. Þessi Lóðauppdráttur, gerður 22. 01. 2018, byggir á: Eldri Lóðauppdrátti, síðast útgefinn 31.07.2014. Deiliskipulagsreglingu sem samþykkt var í umhverfis- og skipulagsráði þann 08. 07. 2017, samþykkt í borgarráði þann 20. 07. 2017 og auglýst í B-deild Stjórnartíðinda þann 12. 01. 2018.

Lóðauppdráttur þessi lóðast (ljúðli mæliblaos), hvað varðar lóðirnar Aðalstræti 7, Vallarstræti 4, Thorvaldsenstræti 2-6/Aðalstræti 11 og Víkurgarð, þegar byggingarfulltrúi hefur samþykkt hann og þegar uppdráttinum hefur verið þinglýst, hvað varðar þessar lóðir. Lóðauppdráttur þessi er nú þegar ljúðli mæliblaos hvað varðar lóðina Aðalstræti 9, sbr. þinglýsta skjal 411-D-21040, dags 24. 08. 1989. Aðrar lóðir á uppdráttinum hafa ekki verið hnitsett.

Ath. 1: Kvæð er um gönguengis milli Vallarstrætis og Víkurgarðs, sjá frekar gildandi deiliskipulag.

Ath. 2: Kvæð er um almenna umferð.

Ath. 3: 2 m breið kvæð GR um lagnir og grótt.

Reykjavíkurborg
Umhverfis- og skipulagssvið
Landuppbyggðaleið: 22.01.2018

